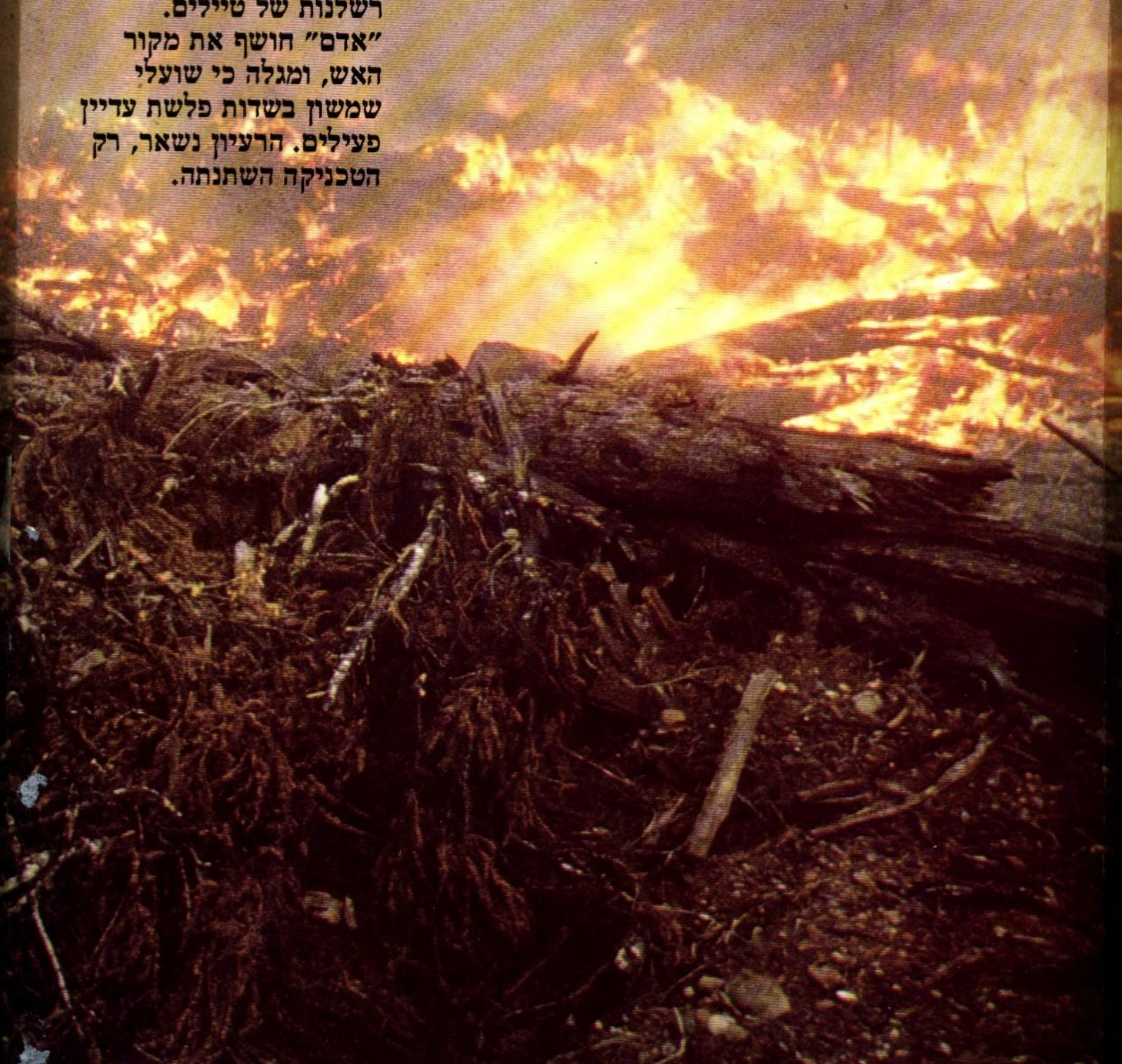

שועלי האש

מאות דונמים של עצי יער
ושדות מרעה עולים מדי
שנה באש.
ב-80 אחוז מהמיקרים,
השריפות הן תוצאה של
הצתה.
היערנים ושלטונות הבטחון
יודעים מי עומד מאחורי
ההצתות, אבל קשר
השתיקה המוזר, מביא
אותך לחשוב שזוהי
רשלנות של טיילים.
"אדם" חושף את מקור
האש, ומגלה כי שועלי
שמשון בשדות פלשת עדיין
פעילים. הרעיון נשאר, רק
הטכניקה השתנתה.

יער עובדי הקרן הקיימת, שבאו לכבות את הדליקה. גילו חמישה מוקדי אש. היער שנשרף במגידו הוצת בודון. שכן אין דליקה פורצת מאליה בחמישה מוקדים בעת ובעונה אחת. בנסיון הצתה קודם שנעשה במגידו הושלך לפיד בוער ונישרפו שלושה דונמים. האש אותרה במהירות. בליל שימחת-תורה השנה היתה במגידו שריפה בחמישה מוקדים שונים. למקום הוזעקו כוחות משטרה, משמר-הגבול ומכבי-האש מאזור חדרה. אחד הכבאים ראה דמות חשודה מתרחקת מהמקום, אך לא עלה בידו לתופסה.

וג אוהבים נוסע במכונית. הוא נוהג, היא מישירה מבט כשסיגריה בידה. היא זורקת את הסיגריה הבווערת אל היער שמחוץ למכונית, הוא ממשיך לנהוג. המצלמה מתמקדת בסיגריה, ועוברת אל יער אפוף להבות. כך מציגה הקרן הקיימת את גירסתה על הסיבות לשריפות יער. הציבור הישראלי, הצופה בתשדירי השירות בטלוויזיה, יודע מעט מאוד על הנושא התשדירים הללו מנציחים את קשר השתיקה סביבו לפני מספר חודשים הוצתו במגידו 150 דונם עצי

מרבית ההצתות היו בכל זאת, באיזור ודי-ערה, ואום-אל-פחם?
 "זה לא הוכחה שזה נעשה על-די ערבים או מסיבות פוליטיות. היו פרובוקציות שונות בישוים ערבים. התושבים חושדים שזה מעשה שליחי השלטונות כנראה, בכדי להעליל על התושבים הערביים..."

שנה האחרונה הפסידה הקק"ל 100.000.000 שקל הכנסות מעצים שנשרפו במקום להימכר. להפסידים יש להוסיף את מחיר גידול היער עד שיגיע למצבו ערב השריפה. קיימות גם הוצאות הקשורות בכיבוי השריפה: שימוש במכונות כיבוי, ציוד, כח-אדם ולעיתים אף שימוש במטוסים. כדי לאתר שריפות במהירות, מחזיקה

הקק"ל הקיימת 33 תחנות הצפייה ברחבי הארץ. השריפות מקערות את הנוף, גורמות לאבדן מרעה טבעי ולנזק לבעלי חיים. מישור אחר שבו מנסים לטפל בבעיה הוא אופן הנטיעה. את היערות שניטעו על ידי עובדי הקק"ל הקיימת רישתו במערכת של דרכים שהמרחק הממוצע ביניהם הוא 150 מטרים. מרחק זה מתאים ליכולת מתיחת צינורות המים ממכונות הכיבוי למוקדי השריפות. מומחה גרמני שבא לארץ כנציג האו"ם ועוסק ביעוץ בנושא כיבוי שריפות, טוען בדו"ח שחיבר כי "מערכת האיתור והכיבוי בישראל הוא היעילה ביותר בעולם."

למרות כל המאמצים שהופעלו עד כה. ניתן לראות בסטטיסטיקה שנערכה מאז קום המדינה קו כללי של עליה במספר השריפות ונזקיהן. הקק"ל הקיימת משקיעה כידוע כספים רבים בשילוט, בהסברה ובתשדירי שירות בטלוויזיה. זאב ספקטור, דובר הקק"ל הקיימת תל-אביב, לא היה יכול להציג בפני מספרים על היקף הסכומים שמושקעים בפירסום למניעת שריפות. לעומת זאת הצהיר כי "הפירסום בטלוויזיה לא אפקטיבי". מסיבה בלתי מובנת מיחסים תשדירי השירות את האשמה בשריפות, לרשלנותו של הטיל הישראלי. אחוז השריפות על רקע זה בטל בשיש. מנהל אגף היעור בקק"ל הקיימת מרדכי בן-פורת טען כי רק 8-9% מכלל השריפות הן הצתות (זהה לאחוז הנילכדים). מאחורי ההצתות עומדים לדבריו גורמים עוינים. "מרחב המחיה" של אלה היא בעיקר בוואדי-ערה ואום-אל-פחם. בן-פורת מדגיש כי רק 3% מהשריפות מוגדרות כענקיות כמושגי מדינת ישראל. מנהל אגף היעור הודה כי הוא שותף למדיניות של הקק"ל והמטרה ולפיה אין לדווח לציבור על הצתות.

"שריפה טבעית פורצת במוקד אחד בלבד. ההצתה יש מספר מוקדים. אני רואה בכל מוקד את המקום המוגן שמכיל רובד עלים שרוף בצורה יסודית. מוצאים את השיחים שמסביב למוקד: הללו שרופים אך לא עד היסוד. המסקנה; האש התפשטה מהר, ואחזה בעצים, שעות רבות אחרי שהמצתים ברחו ממקום ההצתה."
 מרימצ'יק מאריך כי 70% עד 80% מהשריפות הן הצתות ודוגיות. רק אחוז נמוך מהמצתים נתפס. "היחידים שיכולים להצביע על המצתים הם הרועים. הם נמצאים בשטח, ומודעים לנעשה בו. אבל אלה מסרבים בדרך כלל, לשתף פעולה בין הרועים רוח מנהג ההצתה שדות מרעה טבעיים בסוף הקיץ בכדי למנוע התפשטות שיחים שאינם מאכל לערבי הצאן. כתוצאה מכך בוערים הרים שלמים רק בגלל שאיזה רועה רוצה להשמיד סירעה-קוצנית או שיחי סינדיאני".

מידי שנה מתרחשות כ-700 שריפות יער ברחבי המדינה, ומכלול אלפי דונמים של יערות ושדות. בפירסומים רישמיים נאמר כי לגבי 85% מהשריפות "מקור האש לא ידוע". מאותם פירסומים עולה שהשנה הוצתו מעל ל-1000 דונמים של יער ושדות. ביום השביתה, שהוכרו בעיקבות הטבח בכיירות הועלו באש 300 דונם עצים כמושב מדרך-עז סמוך למשמר העמק וכן 150 דונם שדה מרעה ומטעי זיתים השייכים למושב. באותו יום פרצו דליקות בעוד כ-20 מקומות, ביניהם אום-אל-פחם, ולפי מושב מי-עמי, ציפורי, וכפר החורש. בדליקות אלה נאכלו 100 דונמים נוספים של יער ושדות. מחקירת הדליקות בחבל התיכון, עולה כי 80% ניגרמו כתוצאה מהצתות. בין הסיבות להצתות מונים:

- הצתה על רקע מריבות על שטחי מרעה
  - נקמנות
  - לאומנות
- בכל אחת משלוש הסיבות מעורבים ערבים-ישראלים. אלה מונחים על-די אינטרס אישי, ואירגונים לאומניים.
- בהצתות על רקע מריבות על מרחבי מרעה, מובילים העקבות בצורה ברורה למבצעים. במושב בית קשת לדוגמא, מנעו מערבים לרעות בשדות המושב, ולמחרת הוצת השטח. בחודש יולי השנה הוצתו 250 דונם, סמוך לבית קשת בגלל הגבלת מרעה.

רימצ'יק יעקב מפקד תחנת מכבי-האש בחדרה, מומחה לנושא, משיב לשאלה על שיטת הצתת היערות.

יצאנו לחקור שריפה בשדה חיטה. סמוך לכביש מצאנו גליל צמר-גפן המכיל מצבורי-גפרורים. הצמר גפן לוחש באיטיות ומשמש כפתיל שהיה. אפשר להשליך את הגליל הבעור תוך כדי נסיעה, ולהימלט לפני שהאש תאחו בשדה.
 לפני כשנתיים טענתי בדו"ח כי 22 שריפות שארעו אז, הן הצתות. תקפו אותי בטענה שאני מגויס לא עברה חצי שנה והשב"כ עצר 60 מחבלים באיזור אום-אל-פחם. בחקירתם הודו כמה מהם בכיצוע 17 מתוך 22 ההצתות. שאר המיקרים עדיין בגדר מקרים חשודים. לרוב המצתים אינם משתמשים בדרך מכיוון שדלק יוצר להבה שניראת בלילה למרחקים, והשריפות מתחילות לרוב בלילה. מוקד הדליקה הוא בדרך כלל, מקום שניתן להגיע אליו רק ברגל. במקום מוגן מרוח ובשעת לילה מאוחרת כאשר יש לחות, והתנאים מקשים על התפשטות האש הם מצתים את רובד העלים. האש נשמרת ושורפת את רובד העלים ביסודיות עד אור הבוקר. בשעות האור נוצרים תנאים נוחים יותר להתפשטות האש כגון חום השמש, ורוחות קלות שמתפזרות את האש בכל המוקדים. האש מתפשטת בעוצמה רבה. כאשר אנו מגיעים לשטח מתברר שקשה להביא מכונות כיבוי ולמתוח צונורות מים אל מוקדי השריפה.

כיצד אתה יכול לזהות הצתה בודאות?

אריה ארד, ששימש דובר המטרה, בתקופת המפכ"ל הרצל שפיר פירסם עם פרישתו, רשימת-סיכום אישית (מוניטין מאי 81), בה הוא קובע שיש פער בין מה שהציבור יודע, לבין מה שרוצים שידע. ארד, עיתונאי לפני ואחרי הפרישה, מציד בהעלמת המידע, לפחות בחלק מן המקרים. הוא כותב בית היתר: "...הפירסומים בכלי התקשורת הישראליים הם הדרך היחידה שבה יכולים המחבלים להפיק לקחים ממשלונותיהם ואף מהצלחותיהם... אני בטוח שבמחנות אש"ף קוראים בעיון ידיעות אלה בעיתוני ישראל".

קור אחר חשף טפח מהדרך שבה נעצרו 60 החשודים בפעילות החבלנית וביניהם המציתים נודע כי אנשי החוליות משמידים הוכחות, ומתפטרים מצידו על-די השלכתו למערכת הביוב. אנשי שרותי-הביטחון העירו מומחי שאיבה בשעה 3.00 בלילה, והביאו אותם לכפר. המומחים שאבו את תכולת הביוב במשך שלושה ימים רצופים, ותחת שמירה קדנית. תושבי הכפר שידעו את הסיבה האמיתית לשאיבה, עשו הכל כדי לחבל בעבודת השואבים. בסופו של דבר נעצרו 60 איש. במלחמה נגד ההצתות, נקטו המשטרה והקק"ל הקיימת מספר פעולות: גייסה מודיעים בשכר בתוך המיגור הערבי, יצאה למארכים וסוירים עם נשק-חם, פנתה לשלטונות הצבא כדי שידווחו על שריפות או על היתקלות במצתים. אף אחת מהפעולות לא ענתה על הציפיות ממנה. יעריים בחבל התיכון, היו יותר תכליתיים בחשדותיהם. הם העלו האשמה כלפי ר"ח שהיא נותנת השראה לפעילות בכיוון זה. הגיב על כך עוזי בורנשטיין, דובר המפלגה הקומוניסטית:

"הטלת האשמה כזאת היא חולנית. מדוע נצית יערות? להיפך, ישראל סובלת ממחסור בחורשות ויערות. היה עדיף להציג יותר כספים ליעור מאשר למשטרה או נשק."
 הזכרתם בנשימה אחת, עם אל-ארד שהוצא אל מחוץ לחוק, בקשר להצתות יער ושדות?
 "אין לנו קשרים עם אל-ארד. הנוף הזה לא קיים, ולא היו לנו קשרים איתם כאשר היה קיים."
 האם ידוע לך מי מצית?
 "הצתת יערות זה פרובוקציה אנטי-ערבית. לא ידוע לי מי, ואני לא חייב לחקור מי מצית. הפירסומים על הצתות היו בעלי נימה אנטי-ערבית. כאשר הוצת יער בכרמל כתבו שזו שריפה. כשזה קרה ביערות עירון קשרו את זה עם יום-האדמה, והסכימה הערבית."

□ ירון זכאי